

Socialnämnden i Linköpings kommun får kritik för att nämnden hämtade in utdrag ur misstanke- och belastningsregistret i en barnutredning som inte gällde ett ärende om åtgärder enligt LVU

Beslutet i korthet: Socialnämnden inledde en s.k. barnutredning efter att det hade kommit fram uppgifter om att ett barn och några skolkamrater i lek hade haft ett avvikande beteende. Under utredningen hämtade socialnämnden in uppgifter ur polisens belastnings- och misstankeregister om barnets föräldrar. Frågan är om socialnämndens åtgärd hade författningsstöd.

En socialnämnd får hämta in uppgifter ur belastnings- och misstankeregistren om ett ärende avser åtgärder enligt LVU, och nämnden efter en behovs- och proportionalitetsbedömning anser att uppgifterna är nödvändiga för att nämnden ska kunna ta ställning till vilket behov barnet har av skydd eller stöd.

Det finns inte några bestämmelser som tydliggör när en barnutredning enligt socialtjänstlagen övergår till att bli ett ärende om åtgärder enligt LVU. Enligt JO avser ett ärende åtgärder enligt LVU först när en sådan fråga har aktualiserats i en utredning, dvs. när nämnden rent faktiskt överväger ett ingripande enligt LVU.

JO konstaterar att det i detta fall, när utredningen inleddes, knappast fanns någon omständighet som talade för att det kunde bli aktuellt att ge barnet vård med stöd av LVU. Det framgår inte heller av den utredning som nämnden utförde att nämnden vid något tillfälle var ens i närheten av att överväga ett sådant ingripande. Åtgärden att hämta in uppgifter ur registren hade alltså inte stöd i författningarna. Nämnden får kritik för att uppgifterna hämtades in.

Uppgifter som finns i belastnings- och misstankeregistren är integritetskänsliga för den enskilde. Enligt JO bör det därför inte råda någon tvekan om när förutsättningarna för socialnämnden att ta del av uppgifter ur registren är uppfyllda. Det är därför angeläget att reglerna om en socialnämnds möjlighet att hämta in sådana uppgifter förtydligas.

Med stöd av 4 § lagen med instruktion för riksdagens ombudsmän lämnas beslutet över till Regeringskansliet (Justitiedepartementet och Socialdepartementet).

Bakgrund

A. och B. har tillsammans sonen C., född 2008. Under hösten 2015 anmälde C:s skola oro för bl.a. C. till Socialnämnden i Linköpings kommun. Enligt anmälan

hade det kommit fram att C. och några av hans skolkamrater i lek hade haft ett avvikande beteende.

Socialnämnden inledde en utredning den 27 oktober 2015. Handläggaren avslutade utredningsarbetet den 2 mars 2016 och föreslog att utredningen skulle avslutas utan någon åtgärd från nämndens sida.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade A. och B. på socialtjänsten i Linköpings kommun. De uppgav bl.a. att det fanns flera brister i handläggningen av utredningen. A. och B. ifrågasatte bl.a. varför utredarna hade hämtat in utdrag ur misstanke- och belastningsregistret från polisen om dem.

Utredning

JO tog del av nämndens utredning om C. JO begärde sedan att socialförvaltningen skulle komma in med skriftliga upplysningar i frågan om vilka överväganden som förvaltningen hade gjort i samband med att utredarna hämtade in utdrag ur misstanke- och belastningsregistren.

I ett remissvar anförde avdelningschefen D.D. följande:

Bakgrund till utredningsförfarande

Socialnämnden utgår från Socialstyrelsens ”Handläggning och dokumentation”, där det beskrivs att arbetet med utredning handlar om att samla in, analysera och väga samman olika uppgifter i syfte att skapa ett allsidigt, relevant och tillförlitligt underlag för nämnden. Det innebär att handläggare kan behöva samla in uppgifter på olika sätt, för att kunna göra en korrekt helhetsbedömning. Hur omfattande detta blir avgörs av ärendets komplexitet.

Det vanligaste sättet att samla in underlag är samtal med barn och vårdnadshavare, men även genom andra såsom skola, hälso- och sjukvård, samt andra viktiga personer i barnets nätverk kan vara viktiga att hämta hem information ifrån. Observationer i samband med hembesök eller annan miljö som barnet vistas i är ett annat sätt att samla in information. I vissa fall kan även inhämtande av uppgifter från experter och/eller utdrag från olika register också vara nödvändigt. Socialtjänstens utredningsskyldighet innebär en rätt att inhämta upplysningar från misstanke- och belastningsregister, när det bedöms som nödvändigt för att kunna fatta beslut.

Överväganden i det aktuella ärendet

I det aktuella ärendet handlade det om ett sexuellt gränsöverskridande beteende hos barnet, där flera barn utsatte varandra för ett gränsöverskridande beteende. I en utredning av den karaktären behöver utredas vad som orsakar beteendet, om barnet själv är utsatt, om det handlar om omsorgssvikt, erfarenhet av våld inom familjen m.m. När anmälningar inkommer avseende sexuellt beteende hos barn är bedömningen att det är nödvändigt att begära in uppgifter från misstanke- och belastningsregistret rörande vårdnadshavare som en del i utredningen för att kunna bedöma barnets behov av skydd och insatser.

I det aktuella ärendet var flera barn inblandade och utdrag ut misstanke- och belastningsregistret begärdes in på samtliga föräldrar vars barn var inblandade.

A. och B. kommenterade remissvaret.

JO begärde att Socialnämnden i Linköpings kommun skulle komma in med ett yttrande om huruvida det fanns förutsättningar att hämta in uppgifter ur belastnings- och misstankeregistret om A. och B. i utredningen som gällde C. Yttrandet skulle även innehålla en redogörelse för de närmare överväganden som nämnden hade gjort om behovet av att ta del av uppgifterna i registren.

Som sitt yttrande lämnade socialnämnden en tjänsteskrivelse som hade upprättats vid förvaltningen. I yttrandet anförde nämnden bl.a. följande:

Yttrande

Uppgifter ur båda de aktuella registren omfattas av sekretess. I förordning anges vilka och i vilka sammanhang uppgifter kan utfås. Det kan antas att om då begäran kommer från en socialnämnd så lämnas uppgifter ut utan närmare prövning, vilket ställer lite extra krav på nämnden att göra en begäran med urskillning, förutom med hänsyn till lagtextens krav, även bland annat då nämndens rätt att behandla uppgifter om enskild omgärdas av flertalet bestämmelser och med hänsyn till de direkta eller indirekta kraven på att åtgärder ska vidtas tillsammans med den enskilde.

Socialnämnden är upprepat beroende av uppgifter i alla de sammanhang som räknas upp i de två förordningarna som avser misstanke- resp. belastningsregister för prövningar av olika slag. Särskilt vad gäller rekrytering av enskilda till olika uppdrag och i familjerättsfrågor. Inte sällan kommer registeruppgifterna en socialnämnd tillhanda efter medgivande från den enskilde om att inhämta uppgifter.

Som redovisats tidigare av avdelningschefen (tjänsteskrivelse 2016-06-09) så har handläggaren i utredningsärendet bedömt det nödvändigt med de inhämtade uppgifterna för att säkerställa ett fullständigt beslutsunderlag när det gäller "sexuellt gränsöverskridande beteende" hos barn. Det anses att "sexuellt gränsöverskridande beteende" hos barn kan ha sin grund i hemmiljön. Det är då befogat att utsluta (eller bekräfta) alla tänkbara utfall i beskrivningen av den hemmiljön.

I de båda förordningarna anges, vad som närmast är aktuellt i detta ärende, att nämnden kan erhålla uppgifter i ärenden som avser "åtgärder enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)".

Den formuleringen kan innebära ett dilemma för nämnden ur ett utredningsperspektiv. Alla utredningar som rör barn sker med stöd av socialtjänstlagen. Den första sådan "åtgärd" enligt LVU i ett barnavårdsärende kan tänkas vara en begäran om läkarundersökning, ett omedelbart omhändertagande eller en ansökan om vård med stöd av lagen. Ingen av dessa situationer var i ögonblicket för handen. För att komma dit hän måste det finnas ett beslutsunderlag som beskriver nödvändigheten av vård utom det egna hemmet (och att detta nu inte kan ske på frivillig grund).

Då det också med stor säkerhet kan antas att alla föräldrar kan uppleva ett kraftigt obehag om man omfattas av en misstanke om övergrepp mot det egna barnet bör utredningsåtgärder planeras och genomföras, så långt det är möjligt, tillsammans med föräldrarna. En sådan hantering kan antas bidra till att en enskild känner sig delaktig i och får förståelse för nödvändigheten av en utredning innefattar den typen av uppgifter. Något hinder att så kunde skett även beträffande A. och B. har i och för sig inte angivits.

Utan att det rent faktiskt funnits någon åtgärd med stöd av LVU anser förvaltningen att det i detta fall varit försvarbart att inhämta uppgifter ur de båda registren. I ärenden som rör sexuella övergrepp kan det inte utslutas att åtgärder enligt LVU kan bli aktuella. Kontroll i register är en utredningsåtgärd och det

skulle te sig märkligt om uppgifter av den aktuella naturen inte kan inhämtas på ett någotsånär tidigt stadi i en utredning om barns behov stöd och skydd.

Tyvärr har så här långt inte kunnat inhämtas någon klar uttalad ledning för att socialnämnden inte ska ha den möjligheten i just detta eller motsvarande sammanhang. JO har tidigare uttalat sig om lämpligheten av att socialnämnden inhämtar uppgifter ur dåvarande polisregistret i vårdnads- och umgängesärenden. JO har då påtalat att man i den typen av ärenden inte ska utgå från att föräldrar som har en tvist också skulle vara misskötsamma i brottsligt hänseende, varför rutinmässigt inhämtande av uppgifter registret inte bör ske. Så bör istället ske endast om nämnden under utredningen finner att registeruppgifter kan gynna utredningen.

JO begärde att Socialstyrelsen skulle komma in med ett yttrande i frågan om när ett ärende hos en socialnämnd avser åtgärder enligt LVU.

I ett yttrande anförde Socialstyrelsen bl.a. följande:

Socialnämnden har ett långtgående utredningsansvar angående barn och unga som kan vara i behov av skydd eller stöd. Om en utredning inleds ska den bedrivas i huvudsak enligt reglerna i 11 kap. 1-2 §§ socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Socialstyrelsen har också beslutat om allmänna råd (SOSFS 2014:6) om handläggningen av ärenden som gäller barn och unga.

Med en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL avses all den verksamhet som syftar till att göra det möjligt för nämnden att fatta beslut i ett ärende. Enligt 11 kap. 2 § SoL får nämnden konsultera sakkunniga och ta de kontakter som i övrigt behövs för att bedöma behovet av insatser i en utredning om barns behov av skydd eller stöd. Inhämtande av information på detta sätt är inte avhängigt av något samtycke från vårdnadshavaren. Utredningen ska dock bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för skada eller olägenhet. Utredningen ska inte heller göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ärendet, i en utredning om barns behov av skydd eller stöd får socialtjänsten även enligt 11 kap. 10 § tredje stycket SoL höra barnet utan vårdnadshavarens samtycke.

Under loppet av en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL kan bedömningen av ärendet skifta beroende på vad som framkommer allt efter utredningens gång. Om utredningen visar att det finns ett behov av en insats och det även framkommer att vårdnadshavarna och/eller barnet/den unge inte samtycker till detta kan nämnden behöva överväga om det finns skäl för tvångsvård. I detta skede kan det bli aktuellt med åtgärder som syftar till att t.ex. förbereda ett beslut om omedelbart omhändertagande eller en ansökan om vård enligt LVU till förvaltningsrätten. En sådan åtgärd kan t.ex. vara att nämnden framställer om behov av offentligt biträde till förvaltningsrätten enligt 39 § LVU. En sådan skyldighet föreligger även om någon ansökan om vård enligt LVU ännu inte har gjorts till förvaltningsrätten. Enligt Socialstyrelsens allmänna råd om tillämpningen av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, SOSFS 1997:15, framgår det att ett förordnande av offentligt biträde bör övervägas av nämnden så snart som möjligt när nämnden anser att vård utanför hemmet kan komma ifråga, och det inte står klart att vården kan ges med stöd av SoL.

Sammanfattningsvis finns det ingen tydlig gräns när ett ärende avser åtgärder enligt LVU. Utöver de olika beslut som en socialnämnd kan fatta enligt bestämmelserna i LVU bedömer dock Socialstyrelsen att ett ärende hos socialnämnden avser åtgärder enligt LVU när handläggningsåtgärder vidtas i ett skede i utredningen där tvångsvård övervägs.

Sveriges Kommuner och Landsting fick tillfälle att komma in med synpunkter.

I ett yttrande anförde Sveriges Kommuner och Landsting bl.a. följande:

Bakgrund

Socialnämnden inledde utredning rörande C. med anledning av en anmälan från C:s skola. Anmälan initierades då C. och andra barn hade utsatt varandra för ett sexuellt gränsöverskridande beteende. Samma dag som utredningen inleddes hämtade socialnämnden in utdrag ur polisens belastnings- och misstankeregister rörande C:s vårdnadshavare A. och B.

Bedömning

Socialnämnden får med stöd av 11 § 8 punkt d) förordningen (1999:1134) om belastningsregister begära uppgifter ur registret bl.a. i ärenden om åtgärder enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. När det gäller utdrag ur misstankeregistret finns en motsvarande bestämmelse i 4 § 9 punkt d) i förordningen (1999:1135) om misstankeregister.

När ett ärende hos socialnämnden ska anses övergå till att bli ett ärende enligt LVU är inte särskilt reglerat i lagstiftningen.

Det är inte enbart sådana åtgärder som vidtas vid ett ärendes slutbehandling som räknas som åtgärder i ett ärende med stöd av LVU. Redan under pågående utredning och innan beslut om en eventuell ansökan om vård fattats kan ett ärende vara att betrakta som ett ärende enligt LVU. Det är först efter det att utredningen är färdig som det slutligen går att bedöma om nämnden ska ansöka om vård med stöd av LVU. Nämnden måste fram till dess kunna hämta in uppgifter för att utreda om förutsättningar för vård föreligger. Så fort socialnämnden under pågående utredning bedömer att vård utanför hemmet kan komma ifråga och det inte står klart att vården går att genomföra med frivillighet bör det aktuella ärendet kunna betraktas som ett ärende enligt LVU. Åtgärder som då vidtas måste ses som åtgärder med stöd av LVU.

Åtgärder enligt LVU kan således ske både under pågående utredning, efter det att utredningen avslutats och när vården därefter fortgår. Av Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 1997:15) framgår att med en åtgärd avses bl.a. att en orosanmälan inkommer och utredning öppnas, när beslut att inhämta uppgifter eller hålla samtal under pågående utredning fattas, samt när det fattas beslut att avsluta utredning och andra olika former av beslut under pågående LVU-vård.

Linköpings kommun har i svar till JO uppgett att nämnden i ärenden som det förevarande måste utreda vad som orsakar beteendet – om barnet själv är utsatt, om det handlar om omsorgssvikt eller om barnet har erfarenhet av våld inom familjen m.m. När anmälningar inkommer avseende sexuellt beteende hos barn är därmed bedömningen att det är nödvändigt att begära in uppgifter från misstanke- och belastningsregistret rörande vårdnadshavare som en del i utredningen för att kunna bedöma barnets behov av skydd och insatser. Enligt SKL:s mening har nämnden således kunnat redogöra för att det har funnits ett tydligt behov av informationen enligt 6 § lagen (1998:621) om misstankeregister och 7 § lagen (1998:620) om belastningsregister. En begäran om att få ta del av uppgifter får enligt dessa bestämmelser endast göras om skälet till det uppväger den olägenhet det innebär för den som berörs.

Därutöver kan socialnämnden enligt 11 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs vid en utredning av om nämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd. Detta gäller oavsett om man bedömer att utredningen kommer innebära åtgärder med stöd av LVU eller SoL.

A. och B. fick tillfälle att kommentera Socialstyrelsens, Sveriges Kommuner och Landstings samt socialnämndens respektive yttrande. Socialnämnden fick del av Socialstyrelsens och Sveriges Kommuner och Landstings respektive yttrande.

Rättsliga utgångspunkter

Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda en utredning av det som genom t.ex. en anmälan har kommit till nämndens kännedom och som kan leda till någon åtgärd av nämnden. Vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd får nämnden, för bedömningen av behovet av insatser, konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs. Utredningen ska bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för skada eller olägenhet (11 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen [2001:453], SoL).

Bestämmelserna om socialnämndens utredningsskyldighet gäller för en utredning som avser insatser för ett barn som grundar sig på frivillighet, men även för en utredning som kan komma att, eller redan från början är tänkt att, ligga till grund för en ansökan om vård med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. En utredning om ett barns behov av skydd eller stöd kan därmed omfatta en mängd frågor av skiftande karaktär. När en sådan utredning inleds behöver socialnämnden normalt upprätta en plan för hur utredningen är tänkt att bedrivas. Planeringen bör ske i nära samråd med barnets vårdnadshavare.

När en utredning bedrivs utan samtycke från barnets vårdnadshavare ska det framgå av dokumentationen i vilka avseenden den enskilde inte har samtyckt till att nämnden tar de kontakter som behövs (5 kap. 6 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd: Dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS [SOSFS 2014:5]). Enligt ett allmänt råd till bestämmelsen bör nämndens planering av utredningen dokumenteras och bl.a. omfatta vad som ska klargöras i utredningen. Om nya eller ändrade omständigheter uppstår under utredningen bör nämnden överväga om planeringen behöver ändras.

Vissa myndigheter, t.ex. Polismyndigheten, är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för en utredning av ett barns behov av stöd och skydd (14 kap. 1 § tredje stycket SoL). När socialnämnden begär uppgifter med stöd av 14 kap. 1 § SoL är det den utlämnande myndigheten som ska pröva om uppgifterna omfattas av uppgiftsskyldigheten.

När det gäller utlämnande av uppgifter från Polismyndighetens belastnings- och misstankeregister finns dock särskilda bestämmelser.

Sekretess gäller i verksamheter som avser förande av eller uttag ur register enligt lagen (1998:620) om belastningsregister för uppgifter i registret. När det gäller utlämnande av en sådan uppgift gäller det som är föreskrivet i den lagen och i säkerhetsskyddslagen (1996:627) samt i förordningar som har meddelats med stöd av dessa lagar (35 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400], OSL). Av bestämmelsen följer att sekretessen för sådana register är absolut. Bestämmelsen motiveras av att det är angeläget att uppgifter om en persons förflutna inte sprids mer än de som är absolut nödvändigt. Därmed

ligger det i sakens natur att utomordentligt stor restriktivitet gäller för insyn i registret (prop. 1997/98:97 s. 65). Uppgifter ur belastningsregistret kan alltså endast lämnas till en socialnämnd om det finns stöd för det i lagen om belastningsregister och förordningen (1999:1134) om belastningsregister.

I fråga om uppgifter som förekommer i bl.a. register som förs enligt lagen om misstankeregister gäller sekretess för uppgifter om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att en uppgift kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men (35 kap. 1 § första stycket 7 OSL). Sekretessen enligt 35 kap. 1 § OSL hindrar inte att uppgifter om en enskild lämnas ut enligt vad som föreskrivs i bl.a. lagen (1998:621) om misstankeregister och förordningen (1999:1135) om misstankeregister (35 kap. 10 § första stycket 3 OSL).

Belastningsregistret innehåller uppgifter om den som bl.a. genom en dom har ålagts en påföljd för brott. Av 6 § första stycket 4 lagen om belastningsregister och 11 § första stycket 8 förordningen om belastningsregister följer att uppgifter ur registret ska lämnas ut om det begärs av en socialnämnd bl.a. i ärenden om åtgärder enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, eller lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Misstankeregistret innehåller uppgifter om brottsmisstankar. När det gäller socialnämndens rätt att få uppgifter ur det registret finns det bestämmelser i 5 § första stycket 2 lagen om misstankeregister och 4 § 9 förordningen om misstankeregister. De bestämmelserna motsvarar bestämmelserna om socialnämndens rätt att få uppgifter ur belastningsregistret.

Om en socialnämnd har beslutat att hämta in en uppgift ur belastnings- eller misstankeregistret har Polismyndigheten inte någon möjlighet att pröva om socialnämnden verkligen behöver uppgiften. Mot den bakgrunden har det i de båda lagarna införts en behovs- och proportionalitetsprincip. Innan nämnden begär att få ta del av uppgifter ur registren ska nämnden i varje särskilt fall noga pröva behovet av informationen. En begäran om att få ta del av uppgifter får göras endast om skälet till det uppväger den olägenhet det innebär för den som berörs (7 § lagen om belastningsregister och 6 § lagen om misstankeregister).

Bedömning

På grund av det som kom fram om de aktuella barnens lekar gjorde skolan en anmälan till socialtjänsten. Socialnämnden inledde en utredning för att klarlägga om något av barnen hade behov av skydd eller stöd från socialtjänstens sida. Så långt har jag inte någon invändning mot handläggningen.

Det ligger i sakens natur att socialnämnden och de som berörs av en utredning kan ha olika uppfattningar om bl.a. hur utredningen ska bedrivas och vilken betydelse som en uppgift ska tillmätas. Ytterst grundar sig de frågorna på en bedömning i det enskilda fallet. JO är återhållsam med att uttala sig i sådana

frågor, och det finns inte skäl för mig att ta ställning till den saken här. Min granskning är i stället inriktad på nämndens beslut att hämta in uppgifter ur polisens misstanke- och belastningsregister om A. och B.

I en utredning till skydd eller stöd för ett barn får nämnden, enligt de bestämmelser som jag har redogjort för, hämta in uppgifter ur belastnings- och misstankeregistren när ärendet gäller åtgärder enligt LVU. Frågor om åtgärder enligt LVU kan aktualiseras redan när nämnden inleder en utredning. Det kan också under en pågående utredning uppstå skäl för nämnden att överväga åtgärder enligt LVU, även om utredningen inte inledningsvis har omfattat en sådan fråga.

I remissvaret har nämnden redogjort för hur man har resonerat när det gäller behovet av att hämta in aktuella registerutdrag. Nämnden har bl.a. angett att det rent faktiskt inte funnits någon åtgärd med stöd av LVU i ärendet. Utifrån det som ärendet gällde kunde det dock enligt nämnden inte uteslutas att åtgärder enligt LVU kunde bli aktuella. Nämnden har därför ansett att det var försvarbart att hämta in uppgifterna.

Jag delar nämndens uppfattning att det i en utredning av sådana händelser som var aktuella här kan finnas skäl att undersöka vårdnadshavarnas förhållanden. Frågan är om detta kan ske genom att hämta in uppgifter ur belastnings- och misstankeregistren.

Det finns inte några bestämmelser som tydliggör när en utredning enligt SoL övergår till att bli ett ärende om åtgärder enligt LVU. Mot den bakgrunden framstår det inte som helt klart när eller i vilket skede i en utredning som nämnden har möjlighet att hämta in uppgifter ur de aktuella registren. Enligt min mening gäller ett ärende åtgärder enligt LVU först när en sådan fråga har aktualiserats i en utredning, dvs. när nämnden rent faktiskt överväger ett ingripande enligt LVU. Jag delar Socialstyrelsens uppfattning att det t.ex. kan vara fallet när nämnden, inför ett beslut om omedelbart omhändertagande eller en ansökan om vård enligt LVU, anmäler behov av offentligt biträde till förvaltningsrätten.

Ett rutinemässigt inhämtande av uppgifter från belastnings- och misstankeregistret i sådana ärenden är dock inte acceptabelt. Uppgifterna får alltså hämtas in först om nämnden bedömer att de behövs för att nämnden ska kunna ta ställning i ärendet och det behovet väger tyngre än den olägenhet det innebär för den enskilde att uppgifterna tas in i utredningen.

Skolans anmälan till socialtjänsten grundade sig på att det hade kommit fram att C. och några andra barn vid flera tillfällen hade lekt lekar som innefattade ett sexuellt gränsöverskridande beteende. I anmälan gav skolan inte uttryck för någon annan oro för C. Skolans uppfattning var att C. hade stöd från sina föräldrar, och i anmälan informerade man socialtjänsten om att föräldrarna hade en pågående kontakt med barn- och ungdomspsykiatrin. C:s familj var inte

tidigare känd för socialtjänsten. Sammantaget fanns det, när utredningen inleddes, knappast någon omständighet som talade för att det kunde bli aktuellt att ge C. vård med stöd av LVU. Det framgår inte heller av den utredning som nämnden utförde att nämnden vid något tillfälle var ens i närheten av att överväga ett sådant ingripande. Det borde därför ha stått klart för nämnden att ärendet om C. inte gällde någon åtgärd enligt LVU.

Som jag har nämnt tidigare får socialnämnden hämta in uppgifter ur belastnings- och misstankeregistren om ärendet rör åtgärder enligt LVU. Enbart det förhållandet att nämnden har inlett en utredning som rör ett barns behov av skydd eller stöd innebär emellertid inte att nämnden har rätt att begära uppgifter ur registren. Nämndens åtgärd att hämta in registerutdragen hade alltså inte stöd i författningarna. Nämnden får kritik för att den hämtade in uppgifterna.

Som jag har konstaterat ovan är det en förutsättning för att nämnden ska få hämta in uppgifter ur belastnings- och misstankeregistren att ärendet gäller åtgärder enligt LVU. Det är dock oklart när ett s.k. barnärende övergår från att vara ett ärende enligt SoL till att bli ett ärende om åtgärder enligt LVU. Frågan berörs inte i förarbetena till bestämmelserna. Socialstyrelsens handböcker på området ger inte heller någon vägledning i frågan.

I ett yttrande över betänkandet Barns och ungas rätt vid tvångsvård (SOU 2015:71) konstaterade jag att bestämmelsen om socialnämndens rätt att besluta om en läkarundersökning har knutits till att det finns ett ärende enligt LVU (32 § LVU och 14 kap. 3 § i betänkandets förslag till en ny LVU). Eftersom det varken i den nuvarande LVU eller i förslaget till nya LVU finns någon bestämmelse som anger när ett ärende enligt SoL övergår till att bli ett ärende enligt LVU påtalade jag att det finns behov av ett förtydligande i frågan om när nämnden får fatta ett beslut om läkarundersökning.

Enligt min mening tillåter de nuvarande bestämmelserna att en socialnämnd hämtar in uppgifter ur belastnings- och misstankeregistren först när en utredning har kommit till det skedet att nämnden rent faktiskt överväger en åtgärd med stöd av LVU, och nämnden efter en behovs- och proportionalitetsbedömning anser att uppgifterna är nödvändiga för att nämnden ska kunna ta ställning i ärendet. Det innebär att socialnämndens möjligheter att hämta in sådana uppgifter är begränsade. Jag finner inte anledning att nu ta ställning till om socialnämndens möjligheter i dessa avseenden bör utvidgas. Belastnings- och misstankeregistren innehåller dock uppgifter som är integritetskänsliga för den enskilde. Det bör därför inte råda någon tvekan om när förutsättningarna för en socialnämnd att ta del av uppgifterna är uppfyllda. Det är mot den bakgrunden angeläget att även reglerna om en socialnämnds möjlighet att hämta in uppgifter ur polisens belastnings- och misstankeregister förtydligas.

Med hänvisning till ovanstående får jag härmed, enligt 4 § lagen (1986:765) med instruktion för riksdagens ombudsmän, väcka frågan om en översyn av regleringen i de hänseenden som har berörts. Jag lämnar därför över en kopia av detta beslut till Regeringskansliet (Justitiedepartementet och Socialdepartementet).

Ärendet avslutas.